

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA
DR. TÓTH TAMÁS
ORSZÁGOS PARANCSNOK

Dr. Tóth Tamás bv. altábornagy

A büntetés-végrehajtási szervezet Etikai Kódexe

I. Általános alapelvek

1. A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) részt vesz az állam büntetőhatalmának gyakorlásában, ennek során jelentős szerepet játszik a bűnmegelőzésben és a közrend védelmében. A szabadságuktól megfosztott személyek fogva tartásával járó sajátos munka az abban közreműködő személyektől magas szintű erkölcsi felelősséget, érték- és normakövetést vár el. Ezen – nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott és a magyar jogrendszerben is megjelenő – elvárások a fogvatartottakkal való jog- és szakszerű tevékenységen túl etikus magatartás és bánásmód tanúsítását követelik meg: különös tekintettel azon általános érvényű nemzetközi igényre és szabályrendszerre, mely szerint a szabadságuktól megfosztott személyek fogva tartását foganatosító szervezet tagjai hivatásuk teljesítése során nem tanúsíthatnak, ösztönözhetnek és tűrhetnek el kínzást és egyéb kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot megvalósító cselekményt, vagy magatartást.

II. Az Etikai Kódex célja

2. Az Etikai Kódex (a továbbiakban: Kódex) célja, hogy a nemzetközi és a hazai jogrendszerben megfogalmazott szakmai és erkölcsi alapvetések érvényesítésével elősegítse a büntetés-végrehajtási hivatás társadalmi elismerésének és megbecsülésének megtartását és folyamatos erősítését, továbbá az, hogy olyan alapvető etikai szabályokat rögzítsen, amelyek tükrözik a büntetés-végrehajtási munka különleges közszolgálati jellegéből eredő közhatalmi tevékenység szakmai, erkölcsi súlyát és jelentőségét. A Kódex fogalmazzon meg elvárásokat a bv. szervezet személyi állománya részére a szolgálatban és a szolgálaton kívüli magatartási normák tekintetében, nyújtson morális alapot a szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá szolgáljon viszonyítási alapként a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez.

III. A Kódex hatálya

3. A Kódex hatálya a bv. szervezet személyi állományának valamennyi tagjára kiterjed.

IV. Magatartás szolgálatban

4. A személyi állomány úgy lássa el szolgálati feladatait, hogy annak során megkérdőjelezhetetlenül jusson kifejezésre a becsületesség, az elfogulatlanság, a pártatlanság, a pártsemlegesség, a tárgyilagosság, a szakszerűség, valamint a szakmai és emberi tisztesség elve. Ezek szellemében a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyi állomány felkészülten, lelkiismeretesen, jóhiszeműen és humánusan lássa el a jogszabályokban előírt kötelességét, ugyanakkor a törvényesség érdekében követelje meg a fogvatartottakra vonatkozó kötelezettségek teljesítését.
5. A vezetők tegyék nyilvánvalóvá a személyi állomány számára a fogvatartás végrehajtásával kapcsolatos etikai normákat, követelményeket – így különösen az emberséges bánásmódot, empatikus viselkedést, kulturált kommunikációt, ápoltságot és megjelenést, bajtársi segítséget és együttműködést, az emberi, vezetői példamutatást, a szakmai közjó bemutatását – annak érdekében, hogy azok a végrehajtás minden szintjén azonos hatással érvényesülhessenek.

6. A személyi állomány tagjának mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül úgy kell viselkednie, hogy az összhangban legyen a vonatkozó jogszabályok tartalmával, elveivel és az abban megfogalmazott erkölcsi normákkal, magatartása, viselkedése ne érintse hátrányosan a feladatok ellátását, és ne veszélyeztesse a jogkövető állampolgárok bv. szervezetbe vetett bizalmát, hitét, a bv. szervezet tekintélyét. A személyi állomány erkölcsi kötelessége a szakma (hivatás) tekintélyének védelme, a feladatok eredményes végrehajtásának elősegítése. A személyi állomány tagjainak a lehető legrövidebb időn belül tájékoztatniuk kell feletteseiket minden olyan megnyilvánulásról vagy cselekményről, amely hátrányos következményekkel járhat a bv. szervezet egészére vagy a személyi állomány egyes tagjaira nézve (korrupciómentesség).
7. A személyi állomány tagjának tartózkodnia kell minden olyan cselekedettől, magatartástól, amely azt a látszatot kelti, hogy közpénzek vagy egyéb anyagi források nem szabályszerűen, vagy nem a célnak megfelelő formában és módon kerülnek felhasználásra.
8. A feladatok szabályos és eredményes végrehajtása érdekében a személyi állomány tagjai kötelesek együttműködni, egymást – az etikai elvárásoknak megfelelően – támogatni. A személyi állomány tagjának kiemelt morális felelőssége, hogy a fogvatartottak előtt egymás személyét, munkáját, családtagjait, ismerőseit, tulajdonságait és jellemzőit ne említsék, ne kritizálják, ne értékeljék, ne osszanak meg a fogvatartottakkal semmilyen, rájuk nem tartozó információt. A személyi állomány tagjai nem vonhatják be a fogvatartottakat munkahelyi vitába, szakmai kérdések megvitatásába.
9. A személyi állomány tagjának készen kell állnia arra, hogy tőle elvárható mértékben segítséget nyújtson a személyi állomány rászoruló tagjának a feladata teljesítéséhez, különösen erőszakos cselekmények és egyéb rendkívüli események esetén.
10. A személyi állomány tagja úgy lássa el feladatait, hogy eközben tisztességes, kiegyensúlyozott szakmai légkört tartson fenn a személyi állomány más tagjaival, a fogvatartottakkal való foglalkozást segítő személyekkel és szervezetekkel, valamint korrekt, jó kapcsolat ápolására törekedjen a közvélemény és a nyilvánosság képviselőivel annak érdekében, hogy erősítse a bv. szervezet tevékenysége és személyi állománya iránti társadalmi megbecsülést, bizalmat és hitet.
11. A vezető beosztásban dolgozók alakítsanak ki olyan munkahelyi légkört és vezetési stílust, amely ösztönzi az együttműködést és a bv. szervezeti célokkal való azonosulást. A döntések kialakításánál vegyék figyelembe a személyi állomány véleményét. Ellenőrzéseiket következetesen és körültekintően hajtsák végre. A feladatok meghatározása legyen érthető és pontos. A feladatok értékelésekor legyenek elfogulatlanok és objektívek. Minden esetben olyan hangnemet használjanak, amely alkalmas vezetői tekintélyük biztosítására, de nem sérti a beosztott személyi állomány tagjának önértékelését, érzelmeit és a bv. szervezethez való lojalitását. Tartsák tiszteltben a beosztott személyi állományi tag emberi méltóságát, de támasszanak magas szintű követelményt a feladatok végrehajtása érdekében.
12. A vezetői beosztásban dolgozók gondoskodjanak a beosztottjaikról, krízishelyzetbe vagy magánéleti válságba kerülés esetén tegyék meg a szükséges intézkedéseket, és segítsék a személyi állomány tagja pszichés stabilitásának, állapotának javulását.

13. A személyi állomány tagjai a szolgálati feladatok végrehajtásáért, valamint döntéseikért jogi, anyagi és erkölcsi felelősséggel tartoznak. Tevékenységük során kötelesek olyan magatartást tanúsítani, amely nem vezet jogtalan hátrány, illetőleg jogtalan előny okozásához. Döntési és végrehajtási kötelezettségeiket késedelem nélkül kötelesek teljesíteni, felelősséget másra nem háríthatnak.

V. Magatartás a fogvatartottakkal szemben

14. Minden fogvatartással kapcsolatos tevékenységet az egyéni emberi értékek, az egyének alapvető jogának és szabadságának tiszteletben tartása, a fogvatartottak nemzeti vagy nemzetközi jogszabályokban rögzített jogai biztosításával kell végrehajtani.
15. Az emberi tisztelet és a tisztességes bánásmód megilleti a fogvatartott családtagjait és hozzátartozóit is a velük való szakmai érintkezés során.
16. A fogvatartottakkal kapcsolatos munkavégzés során a személyi állomány valamennyi tagjának törekednie kell a fogvatartottak társadalmi reintegrációjának előmozdítására oly módon, hogy lehetőséget biztosítanak számukra a fogvatartásban töltött idő pozitív felhasználására.
17. A végrehajtásban közreműködő személyi állomány a munkáját köteles befolyástól mentesen, pártatlanul, a jogszabályi előírásoknak megfelelően végezni. A személyi állomány tagjainak tartózkodniuk kell minden olyan jellegű magatartási formától, amely az etikai és erkölcsi határokat átlépi. A fogvatartottakkal szembeni bizalmaskodás nem megengedett, a tisztességes távolságtartásra kell törekedni, szem előtt tartva a Kódex 14. és 16. pontjaiban foglaltakat. Emellett kötelesek megakadályozni minden rendelkezésre álló eszközzel, hogy mások ilyen magatartást tanúsítsanak.
18. Összeférhetlenség felmerülése esetén (például fogvatartottal való múltbéli ismeretség fennállása) a személyi állomány érintett tagja köteles eleget tenni az ilyen esetben alkalmazott előírásnak, nem adhat okot a hitelességének és tisztességének megkérdőjelezésére, és más érintett személyi állományi tagokat is köteles ennek betartására ösztönözni.
19. A személyi állomány tagjának tartózkodnia kell bármilyen erőszakos, fizikai vagy mentális visszaéléstől az általa felügyelt fogvatartottakkal szemben, és minden rendelkezésére álló eszközzel meg kell akadályoznia, hogy mások ilyen magatartást tanúsítsanak.
20. A személyi állomány tagjának tartózkodnia kell mindennemű megkülönböztetéstől a munkája végrehajtása során, és minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell akadályozni, hogy más személyek a diszkrimináció eszközével élhessenek.
21. A személyi állomány tagjának példamutató hozzáállásával és cselekedeteivel törekednie kell arra, hogy pozitív magatartásmintát mutasson a fogvatartottak számára. Tartózkodnia kell minden olyan magatartástól, tevékenységtől és megnyilvánulástól, amelyet a fogvatartottak jogosan kifogásolhatnak, így különösen a tegeződéstől, a megalázó kifejezések, lealacsonyító jelzők, szavak használatától, a védett

tulajdonságokra vonatkozó megjegyzésektől, továbbá a megalázó bánásmód minden más formájától.

22. A személyi állomány fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó tagjának szakmai kötelessége mellett etikai felelőssége, hogy tájékoztassa a fogvatartottakat a kötelezettségeikről és jogaikról, az azokkal való visszaélés lehetséges következményeiről. Tájékoztatása terjedjen ki arra is, hogy a fogvatartottak egymás ellen irányuló fizikai vagy mentális támadása esetén bizalommal és segítő közreműködésre számítva forduljanak a személyzet tagjához.
23. A személyi állomány tagja feladatai teljesítéséért, az előírások megszegéséért sem a fogvatartottaktól, sem más magánszemélytől semmiféle előnyt (beleértve a csekély értékű ajándékot is), ellenszolgáltatást nem fogadhatnak el. Meg kell akadályozni, hogy a személyi állomány bármely tagja a fogvatartottakat és családjukat érintő korrump helyzetbe kerüljön. A személyi állomány mindennemű hatalommal és hatáskörrel való visszaélés látszatát is kerülje el. A személyi állomány bármely tagja haladéktalanul tegye meg a szükséges lépéseket, amennyiben valamely személyi állományi tag fogvatartottakhoz vagy azok családtagjaihoz fűződő viszonyának szabályossága megkérdőjelezhető.
24. A személyi állomány tagja tartózkodjon a fogvatartottakkal való magánjellegű beszélgetéstől, valamint magánjellegű beszélgetéstől a személyi állomány tagjaival fogvatartottak előtt vagy olyan élethelyzetben, ahol a fogvatartott a magánbeszélgetést meghallhatja. A személyi állomány tagja ne alkosson véleményt a fogvatartott előtt illetéktelen témában.
25. A személyi állomány tagja diszkrimináció és előítéletesség nélkül, szakmai tisztességgel köteles munkáját végezni.

VI. Magatartás szolgálaton kívül

26. A személyi állomány valamennyi tagja törekedjen olyan magatartás tanúsítására, magánéletében olyan személyes és családi életvitelre, amely megfelel a bv. szervezettel szemben támasztott társadalmi elvárásoknak, és mintául szolgálhat mások számára. Szabadidejében nem folytathat olyan tevékenységet, amely hivatásával összeegyeztethetetlen. Alakítsa úgy kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel összeférhetetlen függőségi helyzetbe.
27. A személyi állomány tagja tartózkodjon attól, hogy a közösségi médiában életközösséget vállal, személyes kapcsolatot épít, ismeretség kialakítását fogadja vagy kezdeményezi olyan személlyel, aki korábban fogvatartott volt.
28. A személyi állomány tagja tartózkodjon a közösségi médiában olyan megnyilvánulástól, megjelenéstől (kép; különféle oldalak posztolása), amely a bv. szervezet társadalmi megítélését negatívan vagy hátrányosan befolyásolhatja.
29. A bv. szervezet működéséhez a közbizalom elengedhetetlenül szükséges, ezért különösen károsnak tekinthetők azok a szolgálaton kívüli cselekmények, amelyek azt veszélyeztetik. A közbizalom súlyos veszélyeztetésére alkalmas magatartásnak tekinthető különösen, ha a személyi állomány tagja
 - a) szándékos vagy súlyos következménnyel járó gondatlan bűncselekményt követ el;

- b) szerencsejátékot folytat, és emiatt súlyos anyagi függősége alakul ki;
- c) botrányos életvezetése vagy italozó életmódja miatt személyes tekintélyét környezetében elvesztette;
- d) kábítószer fogyaszt;
- e) bűnöző életmódot folytató személlyel nem szolgálati célú, elvtelen kapcsolatot tart fenn;
- f) nyilvánvalóan jogellenes szervezet rendezvényein rendszeresen megjelenik vagy annak tevékenységében részt vesz;
- g) lakókörnyezetében olyan magatartást tanúsít, amely az ott élők nyugalma olyan mértékben zavarja, amely közfelháborodást vált ki.

VII. A megjelenés és a környezet

- 30. A személyi állomány tagja megjelenésével hozzájárul a bv. szervezet társadalmi megbecsüléséhez, ápolta, tisztta és rendezett polgári öltözékével és egyenruhájával tiszteletet és bizalmat ébreszt. Munkahelyén és magánéletében is kerüli a kihívó, alkalomhoz nem illő, vagy közizlést sértő öltözetet.
- 31. A személyi állomány tagja rendben és tisztán tartja környezetét.

VIII. Adatvédelem

- 32. A személyi állomány tagja más személyi állományi tagra és fogvatartottra vonatkozó információt – csak az arra jogosultaknak – kizárólag objektívan, őszintén és teljes körűen adhat és továbbíthat.
- 33. A személyi állomány tagja és fogvatartottak személyére, helyzetére, családjára vonatkozó, illetve a különböző adatvédelmi előírásokban meghatározott adatokat, információkat a személyi állomány tagja bizalmasan köteles kezelni.
- 34. A személyi állomány tagja a szakmai munka végrehajtásával kapcsolatos eseményeket, híreket és információkat köteles a jogszabályoknak és a szakmai előírásoknak megfelelően kezelni, arról más személyeknek, szervezeteknek, így különösen a médiának csak a jogosultságuk és hatáskörük szigorú betartásával nyilatkozhatnak.
- 35. A személyi állomány tagja minden, a szolgálatellátással kapcsolatos, tudomására jutott adatot köteles bizalmasan kezelni.

IX. Záró rendelkezés

- 36. A személyi állomány tagja abban az esetben, ha feltételezhető a jelen Kódexben foglalt rendelkezések valamelyikének megsértése, úgy azt írásban köteles jelezni szolgálati elöljárójának, vagy szükség esetén az illetékességgel, hatáskörrel rendelkező hatóságnak.
- 37. A Kódex előírásait a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és a Magyar Rendvédelmi Kar Etikai Eljárási Szabályzatával, valamint a Miniszteri Bizottság a tagállamok számára a büntetés-végrehajtási állomány európai etikai kódexéről CM/Rec(2012)5 ajánlással együtt kell alkalmazni.

38. A Kódex előírásait a bv. szervezet teljes személyi állománya köteles megismerni, elsajátítani, betartani és a személyi állomány más tagjaival betartatni.
39. Ez a Kódex 2023. március 15-én lép hatályba.
40. Hatályát veszti a büntetés-végrehajtási szervezet 2010. február 26-án jóváhagyott Etikai Kódexe.

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített
30500/978-13/2023.ált.